KURBAN

İçindekiler

1. Kurbanın Hükmü Nedir?

Sözlükte yaklaşmak, Allah'a yakınlaşmaya vesile olan şey anlamlarına gelen kurban, dinî bir terim olarak, Allah'a yaklaşmak ve O'nun rızasına ermek için ibâdet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 312). Kurban Bayramında kesilen kurbana udhiye, hacda kesilen kurbana ise hedy denir.

Akıllı, hür, mukim ve dini ölçülere göre zengin sayılan mümin, ilâhî rızayı kazanmak gayesiyle kurbanını kesmekle hem Cenab-ı Hakk'a yaklaşmakta, hem de maddi durumlarının yetersiz olması sebebiyle kurban kesemeyenlere yardımda

bulunmaktadır (Serahsî, el-Mebsût, XII, 8; İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râik, VIII, 197). Bu ibadetin ruhunda Hakka yakınlık ve halka fedakârlıkta bulunma anlayışı vardır.

Mezheplerin çoğuna göre udhiyye kurbanı kesmek sünnettir (İbn Rüşd, Bidâyetü'l-Müctehid, Mısır, 1975, I, 429). Hanefî mezhebinde ise tercih edilen görüş, kurbanın vacip olduğudur (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 70).

Kurban, -fıkhî hükmü ne olursa olsun- Müslüman toplumların belirli simgesi ve şiarı sayılan ibadetlerden biri olarak asırlardan beri özellikle milletimizin dini hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Kurban, bir Müslüman'ın bütün varlığını gerektiğinde Allah yolunda feda etmeye hazır olduğunun bir nişanesidir.

2. Kurbanın Dinî Dayanağı Nedir?

Kurbanın meşru oluşu Kur'an-ı Kerim, Sünnet, İslam âlimleri ve İslam ümmetinin görüş birliği (icmâ) ile sabit bir ibadettir. Kurbanın meşru bir ibadet olduğuna dair Kur'an-ı Kerim'de deliller mevcuttur. Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'in yerine bir kurbanın, Allah tarafından kendilerine fidye (kurban) olarak verildiği açıkça bildirilmektedir (Sâffât, 37/107).

Kurban'ın meşruiyetine işaret eden başka ayetler de vardır: ***"Kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine belirli günlerde Allah'ın adını ansınlar. Artık onlardan siz de yiyin, yoksula fakire de yedirin."*** (Hacc, 22/28)

"Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık." (Hacc, 22/34)

"Kurbanlık büyükbaş hayvanları da sizin için Allah'ın dininin nişanelerinden kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. Onlar saf saf sıralanmış dururken kurban edeceğinizde üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları üzerlerine düşüp canları çıkınca onlardan siz de yiyin, istemeyen fakire de istemek zorunda kalan fakire de yedirin. Şükredesiniz diye onları böylece sizin hizmetinize verdik.", "Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz. Allah'a ulaşacak olan ancak, sizin O'nun için yaptığınız, gösterişten uzak amel ve ibadettir." (Hacc, 22/36-37)

Bu ayetlerde zikredilen hayvan kesiminin, et ihtiyacı temini için kesilen hayvanlar olmadığı, bunların ibadet amaçlı birer uygulama oldukları gayet açıktır. Et ve kanların Allah'a ulaşamayacağının, asıl olanın ihlâs ve takva olduğunun bizzat ayetin metninde yer alması bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Hz. Peygamber (s.a.s.) de, kurbanı bir ibadet olarak kabul etmiş ve bizzat kendisi de kurban kesmiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, meşru kılınmasından itibaren vefat edinceye kadar her yıl kurban kestiği bilinmektedir (Tirmizî, Edahî 11; bkz. Buhârî, Hac, 117, 119; Müslim, Edâhî 17).

Sahih hadis kaynaklarında yer alan rivayetlerde, Hz. Peygamber (s.a.s.), kurban bayramında, Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın boynuzu, tırnağı da dâhil olmak üzere her şeyinin kişinin hayır hanesine yazılacağını ifade edip;

bu ibadetin Allah rızası için yapılmasını tavsiye etmiştir (Tirmizî, Edâhî 1; İbn Mâce, Edâhî 3).

Hicretin ikinci yılından itibaren bugüne kadar bütün Müslümanların kurban kesmeleri, bu konuda bir icma-ı ümmet olduğunu göstermektedir (İbn Kudâme, Muğnî, Beyrut, XI, 95).

3. Kimler Kurban Kesmekle Yükümlüdür?

Kurban kesmek, âkil, baliğ (akıllı, ergen), dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve mukim olan bir Müslümanın yerine getireceği mali bir ibadettir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 70). İster nâmi (artıcı) olsun isterse nâmi olmasın temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 80. 18 gr. altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir. Dolayısıyla bu kişi Allah'ın kendisine bahşetmiş olduğu nimetlere şükran ifadesi ve Allah yolunda fedakârlığın nişanesi olarak kurban kesmelidir (Mevsılî, el-İhtiyâr, İstanbul, I, 99-100, 123; V, 723; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 312).

4. Kurban Keserken Allah'ın İsminin Anılmasının, Besmele Çekilmesinin Hükmü Nedir? Hangi Dualar Okunmalıdır?

İster kurban niyetiyle olsun ister başka bir amaçla olsun hayvan kesilirken besmele çekilmesi gerekir. Hayvanın kesimi esnasında besmele kasten terk edilirse o hayvanın eti Hanefîlere göre yenilmez. Ancak kasıtsız ve unutularak besmele çekilmezse bu hayvanın eti yenilir (Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi, V, 48; İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râık, VIII, 190-191).

Kurban kesilirken üç defa "Bismillahi Allahüekber" denilir ve şu ayetler okunur (Semerkandî, Tuhfetü'l-Fukaha, Beyrut 1984, I, 127):

قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

"De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim." (En'am 6/162-163)

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"Ben, hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim." (En'am, 6/79)

5. Kurban Keserken Nelere Dikkat Edilmelidir?

Kurban keserken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

a. Usulüne göre bir kesim yapmış olmak için hayvanın yemek ve nefes borularıyla, iki atardamarından en az birinin kesilmesi gerekir. Bu şekilde

yapılan bir kesim sırasında, hayvanın omuriliğinin kesilmesi mekruhtur. Bu konuda etlik kesim ile kurbanlık kesim arasında bir fark yoktur.

b. Hayvanın canı çıkmadan başının gövdesinden ayrılmamasına özen gösterilmelidir.

c. Kurban edilecek hayvana acı çektirilmemeli ve eziyet edilmemelidir. Bu nedenle hayvanlar ehil kişiler tarafından kesilmeli ve kesim işlemi süratli bir şekilde yerine getirilmelidir.

d. Çevre temizliği için gerekli tedbirler alınmalıdır.

e. Hayvanların bir diğerinin kesimini görecek şekilde yan yana bulundurulmamalarına azami özen gösterilmelidir.

6. Kurban Eti Nasıl Değerlendirilmelidir?

Hz. Peygamber (s.a.s.) kurban etinin üçe taksim edilip, bir bölümünün kurban kesemeyen yoksullara dağıtılmasını, bir bölümünün akraba, tanıdık ve komşularla paylaşılmasını, bir kısmının da evde yenmesini tavsiye etmiştir (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 10).

Ailenin fakir olması durumunda etin tamamı da evde bırakılabilir (Tahâvî, Şerhu Meâni'l-Âsâr, Beyrut 1399, IV, 185). Ancak, durumu iyi olan Müslümanların, toplumda muhtaçların arttığı bir dönemde kurban etlerinin çoğunluğunu hatta tamamını dağıtmaları uygun olur.

7. Kurbanlık Hayvanların Gebeliğinin Önlenmesi Caiz Midir?

Kurbanlık veya etlik olarak beslenen hayvanların gebe kalmalarının önlenmesi, hayvan için kurbanlık olması açısından ayıp sayılmıyorsa ve insanların yararına bir menfaati gerçekleştirmeye yönelik ise, bunda bir sakınca yoktur (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, IX, 557-558).

Ancak kurbanlık için hazırlanan hayvanların mevcut gebeliklerinin sonlandırılması fıtrata müdahaledir. Hayvanlara karşı şefkatli davranılması gibi ilkeler de düşünüldüğünde, mevcut gebeliklerinin sonlandırılması dinen uygun görülemez.

8. Kredi Kartıyla Kurban Satın Almak Caiz Midir?

Kurban kesmekle mükellef olan şahıs, satın alacağı hayvanın bedelini peşin olarak verebileceği gibi, vadeli veya taksitli olarak da verebilir. Bu bağlamda bedelin kredi kartıyla ödenmesi kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Ancak kredi kartı borcunu, ödeme tarihinde ödemek ve gecikmeden kaynaklanan faizli işleme düşmemek gerekir.

Kredi kartı ile taksitli kurban alırken, taksit yapma karşılığında bankaya ilave bir ücret ödenmesi durumunda ise, kesilen kurban geçerli olmakla birlikte, faizli işlem sebebiyle ayrı bir günah söz konusu olur.

9. **885) Kesimden Önce Kusuru Tespit Edilemeyen Bir Hayvanın, Kurban Edildikten Sonra Hasta Olduğunun Anlaşılması Ve Etinin Yenilmeyeceğine Dair Uzmanlarca Karar Verilmesi Halinde, Kurban Dinen Geçerli Midir?**

Bir hayvanın kurban edilebilmesi için, hayvanda bazı kusurların bulunmaması gerekir. Satın alınırken kurbana engel bir kusuru olan hayvan kurban olarak kesilemez. Hayvan kusursuz olarak satın alınıp da, alıcının elinde iken kurban olmaya engel bir kusurun ortaya çıkması halinde, kişi zenginse ayıbı olmayan başka bir hayvan alıp keser. Yoksulsa yeni bir hayvan alıp kesmesine gerek yoktur (Merğinânî, elHidâye, IV, 74-75; Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi, V, 68; Mehmet Zihni, Nîmet-i İslam, 602).

Kurbanlık hayvanın hasta olduğu, kesildikten sonra ortaya çıkmış ve sağlık sebebiyle etinin imha edilmesi gerekmiş ise, bu durumda iki ihtimal söz konusudur:

a) Satıcıya rücu edilip kurban bedelinin geri alınmış olması. Bu durumda, kurban kesme günleri henüz çıkmamış ise, yeni bir kurban alıp kesmek gerekir. Kurban bedeli, kurban kesme günlerinden sonra iade edilmiş ise, bu para fakirlere verilir.

b) Kurban bedeli satıcıdan geri alınamamışsa kişinin yeniden bir kurban kesmesi gerekmez. Ancak imkânları yerinde ise ve henüz kurban kesim günleri geçmemiş ise, ikinci bir kurban kesmesi ihtiyata daha uygundur.

10. **Sun'î Tohumlama Yoluyla Üretilen Hayvanların Kurban Olarak Kesilmesinde Bir Sakınca Var Mıdır?**

Hayvan neslini ıslah etmek ve verimini artırmak amacıyla, bir hayvana kendi cinsi olan başka bir hayvandan sun'î tohumlama yapılmasında dinen bir sakınca olmadığı gibi, bu yolla üretilen bir hayvanın kurban edilmesinde de sakınca yoktur.

11. **Borçlunun Kurban Kesmesi Gerekir Mi?**

Kurban, zorunlu ihtiyaçları ve borçları dışında belirli (nisap) miktarda mala sahip olan kişiye vaciptir. Hz. Peygamber (s.a.s.) imkan bulduğu halde kurban kesmeyenlerle ilgili ağır ifadeler taşıyan hadisiyle (İbn Mâce, Edâhî, 2), bir taraftan kurban ibadetinin imkan bulmaya, güç yetirmeye bağlı olduğunu ifade ederken, bir yandan da güç yetirenin kurban kesmesinin gerektiğine işaret etmektedir. Buna göre kurban ibadetiyle yükümlü olabilmek için belli bir malî imkâna sahip olmak gerekir ki, bunun ölçüsü de, ister nâmi (artıcı) olsun isterse nâmi olmasın, üzerinden bir yıl geçmiş olsun ya da olmasın, temel ihtiyaçları ve borçlarından başka, nisap miktarı mala sahip olmaktır.

Temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 80. 18 gr. altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir ve kurban keser (Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, V, 723). Kişinin malı olmakla birlikte borçlu da olsa ve borcu ile asli ihtiyaçları çıktıktan sonra nisap miktarı malı kalsa o kişi kurban keser. Fakat temel

ihtiyaçları ve borçları için ayıracağı para haricinde bu kadar bir mala sahip olmayan kişinin kurban kesmesi gerekmez.

12. Kulağı Kesik Veya Delinmiş Hayvanlar Kurban Olur Mu?

Bir hayvanın kurban edilebilmesi için, o hayvanda insanlar arasında kusur sayılan ayıplardan birinin bulunmaması gerekir. Hz. Peygamber (s.a.s.), kurbanlıkların göz ve kulaklarının sağlam olmasına dikkat edilmesini istemiştir (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 6). Buna göre, kulağının yarıdan fazlası kesik olan hayvan, kurban olmaya elverişli değildir.

Hayvanın bir kulağının delik veya yırtılmış olması durumunda; eğer delikler ve yırtıklar kulağın yarıdan fazlasını teşkil ediyorsa, böyle bir hayvan kurban edilemez. Bu ölçüye varmayan kesikler, delikler ve yırtıklar ise hayvanın kurban olmasına engel değildir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 354-355; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, IX, 468-469).

13. Gebe Hayvanın Kurban Edilmesi Caiz Midir? Kurbanlık Hayvanın Kurban Edilmeden Önce Doğurması Durumunda Ne Yapılmalıdır?

Karnında yavrusu bulunan hayvanların kurban olarak da etlik olarak da kesilmesi uygun değildir. Ancak kesilmesi durumunda da kurban ibadeti yerine gelmiş olur. Kurban edilmek üzere belirlenen gebe bir hayvan kurban edilmeden yavrulayacak olursa, o da annesiyle birlikte kesilir, fakat sahibi etini yemez, yoksullara verir. Yerse kıymetini sadaka olarak vermelidir. Kesilmezse yavrunun kendisi ya da değeri fakirlere sadaka olarak verilir (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 322-323).

Yavru anne rahminde iken anne kesilirse, bu yavrunun etinin yenilip yenilmeyeceği konusu fukaha arasında ihtilaflıdır. Bu ceninin ister kılları çıkmış olsun ister olmasın, İmam Ebû Hanîfe'ye göre yenilmez, İmam Şâfiî, Ebû Yusuf ve Muhammed'e göre yaratılışı tamamlanmışsa yenilir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 67).

14. Kurban Kesim Vakti Ne Zaman Başlar Ve Biter?

Kurban kesim vakti, bayram namazı kılınan yerlerde bayram namazı kılındıktan sonra; bayram namazı kılınmayan yerlerde ise, fecirden (sabah namazı vakti girdikten) sonra başlar. Hanefîlere göre bayramın 3. günü akşamına kadar devam eder (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 72). Şâfiîlere göre ise 4. günü de kurban kesilebilir (Mâverdî, el-Hâvî'l-Kebîr, XV, 284; İbn Rüşd, Bidâyetü'l-Müctehid, I, 436).

Kurban bu süre içinde gece ve gündüz kurban kesilebilir. Ancak kurbanların gündüzleri kesilmesi uygundur. Bayramın birinci günü kesmek daha faziletlidir.

15. Bir Özür Sebebiyle Vaktinde Kesilemeyen Kurbanların Fakir Ve Zengin İçin Hükmü Nedir?

Kurban kesimi için belirlenmiş olan müddet içinde (kurban bayramı günlerinde) kesilemeyen kurbanları; sahibi fakir ise ve kurbanlık niyetiyle satın almışsa bunu yoksullara verir. Zengin ise, ister kurbanlık satın almış olsun olmasın bir kurbanlık

hayvan kıymetini yoksullara sadaka olarak vermesi gerekir (Merğinânî, elHidâye, IV, 73).

16. Satın Alındığında Sağlam Olup Sonradan Kusurlu Hale Gelen Bir Hayvan Kurban Edilebilir Mi?

Sağlam bir halde satın alınan kurbanlık hayvanda henüz kesilmeden önce kurban edilmeye engel bir kusur meydana gelirse; satın alan kişi zenginse yenisini alıp kesmelidir. Yoksulsa yenisini almasına gerek yoktur, almış olduğu hayvanı kurban olarak kesmesi yeterlidir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74-75).

Kesim esnasında meydana gelen kusurlar, kurbanlık olmaya engel teşkil etmez.

17. Hacca Giden Kişinin Hacla İlgili Kurbanları Memleketinde Kesilebilir Mi?

Temettu veya kırana niyet eden hacılar, Cenab-ı Hak, kendilerine aynı mevsimde hac ve umreyi nasip ettiği için, şükür olarak kesecekleri hayvanları Harem dâhilinde kesmeleri gerekir (Bakara, 2/196; Mâide, 5/95). Bu kurbanın, kurban bayramında kesilen udhiye kurbanı ile ilgisi olmayıp, kişinin memleketinde kesilmesi caiz değildir (Merğinânî, el-Hidâye, I, 185). Hacc-ı ifrada niyet edenlerin ise, kurban kesmesi şart değildir (Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, V, 153).

18. Kurban Kestikten Sonra Şükür Namazı Kılmanın Hükmü Nedir? Bu Namaz Nasıl Kılınır?

Esas olarak kurban namazı diye bir namaz yoktur. Ancak kişi nafile namaz kılınması mekruh olmayan bir vakitte, sebepli veya sebepsiz dilediği kadar nafile namaz kılabilir. Kurban kesen kişi de böyle bir ibadeti yapma imkânına kavuştuğu için Allah'ın verdiği nimete şükür olarak -bu namazın dinî bir gereklilik olduğu inancı veya kanaati olmamak kaydıyla- iki rekât nafile namazı kılabilir.

19. Kurbanın Satıldıktan Sonra Satıcının Elinde Emaneten Dururken Ölmesi Veya Başka Bir Sebeple Kesilememesi Durumunda Ne Yapılmalıdır?

Satın alınıp da, korunmak veya beslenmek üzere kurban bayramına kadar satıcının yanında bırakılan kurbanlık hayvan onun yanında emanet hükmündedir. Emanet malın telef olması halinde, emaneti elinde tutanda kasıt, kusur veya ihmal bulunmadığı sürece sorumlu olmaz. Dolayısıyla, satıcı emanet malı, korunması gerektiği şekilde korur da buna rağmen mal telef olursa onu tazmin etmesi gerekmez (Merğinânî, el-Hidâye, III, 215-219).

Bu durumda, kurbanlık hayvanın daha önce ücreti ödenmemişse, alıcının ödemesi gerekir. Ölen hayvanı satın alan kişi zenginse, yenisini alıp kesmek zorundadır. Yoksulsa yeniden hayvan alıp kesmesi gerekmez (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74-75; Mehmet Zihni, Nîmet-i İslam, 602).

Fakat hayvan elinde emanet olan kişi, ister satıcı olsun ister başkası, onu gerektiği şekilde korumaz veya ihmalkâr davranır ve bu yüzden hayvan telef olursa hayvanın

değerini tazmin etmesi gerekir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74-75). Bu durumda da hayvan sahibi zenginse yenisini alıp keser. Yoksulsa kesmesine gerek yoktur. Çünkü ona kurban kesmek vacip değildi, satın almakla, satın aldığı hayvanı kesmeyi kendisine vacip kılmıştı. Aldığı hayvan ölünce, vucûbiyet düşer ve yenisini almak gerekmez (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74; Kâsânî, Bedâiu's-sanâi, V, 68).

20. Satın Alınan Kurbanlığın Ölmesi Durumunda Ne Yapılmalıdır?

Satın alınan kurbanlığın kesilmeden önce ölmesi halinde satın alan kişinin ekonomik durumuna göre farklı hüküm uygulanır. Şayet kişi varlıklı ise, yenisini alıp onu keser. Çünkü kendisine vacip olan kurbanı kesmiş değildir. Fakat yoksulsa yenisini almasına gerek yoktur. Çünkü yoksula kurban vacip değildir, satın almakla, satın aldığı hayvanı kesmeyi kendisine vacip kılmıştır. Aldığı hayvan ölünce, vücûbiyet düşer ve yenisini almak gerekmez (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74; Kâsânî, Bedâî, Beyrut, 1982, V, 68).

21. İhmal Sebebi İle Kurban Kesmeyen Kimse Ne Yapmalıdır?

Kurban kesme şartlarını taşıdığı halde unutma, ihmal vb. sebeplerle kurban kesmeyen kimsenin, o yıla mahsuben, bir kurban bedelini fakirlere vermesi (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI/320-321, Merğinânî, el-Hidâye, IV, 73) ayrıca tevbe ve istiğfarda bulunması gerekir.

22. Doğuştan Boynuzu Olmayan Veya Boynuzları Kırık Olan Ya Da Doğumdan Sonra Boynuzları Elektrikle Köreltilen Hayvanlar Kurban Olarak Kesilebilir Mi?

Kurbana engel olan ayıplar, hayvanın emsali arasında kıymetini azaltan kusurlardır. Zararsız şekilde ve daha iyi gelişmesi maksadıyla kuyruklarının fazla kısımlarını boğmak suretiyle düşürmek veya boynuzlarını özel olarak yapılan ameliyelerle köreltmek, hayvanların kıymetini düşüren ayıplardan değildir.

Bu itibarla, doğuştan boynuzsuz kurbanlık hayvanların kurban olarak kesilmesi caiz olduğu gibi (Tirmizî, Edâhî, 9; Merğinânî, el-Hidâye, IV, 74), küçükken yapılan müdahale ile boynuzları kesilerek, elektik veya kimyasal yolla boynuzu yakılarak ya da benzeri işlemlere tabi tutularak boynuzsuzlaştırılan hayvanların kurban olarak kesilmesinde bir sakınca yoktur.

23. Kuyruksuz Veya Kuyruğu Kesik Koyunlar Kurban Edilebilir Mi?

Doğuştan kuyruksuz olan veya besili olması için küçük yaşta kuyrukları boğulmak suretiyle düşürülen koyunların kurban edilmelerinde bir sakınca yoktur. Ancak bir kaza ile değerini azaltacak şekilde kuyruğunun tamamı veya yarısından çoğu kopan hayvanın kurban edilmesi caiz değildir (İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, IX, 514).

24. Bir Kurbanın Yenilmeyecek Yerleri Nerelerdir? Bu Organların Ne Yapılması Gerekir?

Etlerinin yenmesi helal olan hayvanların, -ister kurban olarak ister başka bir amaçla kesilmiş olsun- kanları, ödleri, bezeleri, idrar torbaları, cinsel organları, husyelerini

(yumurtalarını) yemek tahrîmen mekruhtur (İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râık, VIII, 553; Fetâvây-ı Hindiyye, VI, 445).

Bir hadisi şerifte Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, eti yenen hayvanların cinsel organlarını, husyelerini (yumurtalarını), dübürlerini, bezelerini, öd keselerini, mesanelerini çirkin gördüğü bildirilmektedir (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, X, 7).

Kurbanın veya başka bir amaçla kesilen bir hayvanın yenilmeyen kısımlarını toprağa gömmek, sağlık ve çevreyi temiz tutuma açısından öncelikli olmakla beraber çevreyi kirletmemek kaydıyla, kedi ve köpek gibi hayvanlara da verilebilir.

25. Kesilen Kurbanın Kanından Alına Sürülmesi Dinimizde Var Mıdır?

Kesilen kurbanın kanının alına sürülmesinin dinle hiçbir ilgisi yoktur. Güvenilir kaynakların hiç birinde böyle bir bilgi mevcut değildir. Halkımız arasındaki uygulamalara başka kültürlerden girdiği anlaşılmaktadır.

26. Ehl-İ Kitap Olmayan Kişinin Kestiği Kurban Helâl Midir?

Eti yenen hayvanların etlerinin helal olması için, hayvanı kesecek kimsenin, akıl ve temyiz gücüne sahip, Müslüman veya Ehl-i kitaptan olması gerekir. Müslüman veya Ehl-i kitaptan olmayan mecûsî, putperest veya ateistin kestiği hayvanın eti helâl değildir. Onun kestiği hayvan da kurban olmaz (Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, V, 716; Fetâvây-ı Hindiyye, V, 300; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, V, 189, 209).

27. Kadın Kurban Kesebilir Mi?

Hayvan kesiminde, bu işlemi yapacak kişinin akıllı, temyiz gücüne sahip ve Müslüman veya ehl-i kitap olmasının dışında bir şart bulunmamaktadır Bu şartları taşıyan kişi kadın olsun, erkek olsun kurban kesebilir (Mevsılî, el-İhtiyâr, İstanbul, V, 716; Aliyyu'l-Kârî, Fethu Bâbi'l-İnâye, IV, 79).

28. Adetli, Lohusa Kadın, Abdestsiz Veya Cünüp Erkek Kurban Kesebilir Mi?

Kurban ibadetini yerine getirmek, gerekli şartları taşıyan bir hayvanı, kurban niyetiyle kesmekle gerçekleşir. Hayvanın kesim ameliyesi ibadet değildir. Bu yüzden kurban kesen kasabın ücret alması caizdir. Şayet kurban kesme eylemi ibadet olsa idi kasabın ücret alamaması gerekirdi. Çünkü ibadet karşılığında ücret almak caiz değildir (Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, II, 235-236).

Öte yandan mekruh olmakla birlikte ehl-i kitaptan olan kasabın kestiği kurban geçerlidir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 76). Dolayısıyla kurban kesen kişinin abdestli olması şart olmamakla birlikte kurban bir kurbet (Allah'a yakınlaşma aracı) olduğu için kesenin abdestli olması daha faziletlidir.

29. Kurban Kesen Kasaba Ücret Vermek Caiz Midir? Kurban Etinin Bir Kısmı Kesim Ücreti Olarak Verilebilir Mi?

Hayvanın kesim ameliyesi ibadet değildir. Bu yüzden kurban kesen kasabın ücret alması caizdir. Ancak kurban etinden kesim işini yapan kişinin ücreti verilemez. Çünkü verildiği takdirde, kurban ibadetini yerine getirmek için gerekli maddi külfetin bir kısmı bizzat ibadetin kendisi üzerinden karşılanmış olur. Hz. Ali'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasûlüllah (s.a.s.), develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını yoksullara paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve *'kasap ücretini biz kendimiz veririz'* buyurdu." (Buharî, Hac, 120; Müslim, Hac, 348; Buyû, 21; Ebû Dâvûd, Menâsik, 21)

30. Kişi Beslediği Ve Kurban Olarak Kesmeyi Kararlaştırdığı Bir Hayvanın Sütünden Veya Gücünden Yararlanabilir Mi?

Bir kimse, kendi evinde besleyip büyüttüğü bir hayvanı, kurban olarak keseceğine karar verse; bu hayvanın gücünden veya dişi ise sütünden yararlanabilir. Fakat kurban olarak alınan bir hayvanın kesim öncesinde sütünden ve yününden yararlanmak uygun değildir. Çünkü bu durumda hayvan satın alınmasından itibaren kurbanlık olarak belirlenmiş olmaktadır. Şayet böyle bir hayvandan yararlanılmışsa, yararlanma bedeli sadaka olarak verilmelidir (Fetâvây-ı Hindiyye, V, 291, 301; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, V, 204, 209).

31. Zengin Kimse Kurbanını Kesmesi İçin Parasını Bir Fakire Verse Ve Fakir De Bu Kurbanı Kesmeyerek Parayı Harcasa, Parayı Veren Kişi Bu Durumu Öğrenince Ne Yapmalıdır?

Zengin bir kimse bir şahsa para verip "bununla kurbanlık hayvan al ve benim adıma kes." dese; ancak parayı alan şahıs kurbanlık almayıp, parayı harcasa; parayı veren kişi de bu durumu kurban kesim günlerinde öğrenirse yeni bir kurbanlık alıp kesmesi gerekir. Parayı alan kişi aldığı parayı tazmin eder. Eğer zengin olan kişi bu durumu kurban kesim günleri geçtikten sonra öğrenirse kendisinin kurban yükümlülüğü düşmez. Bu paranın fakirlere verilmesi gerekir (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, V, 211).

32. Bir Kimsenin Oğlunun Veya Başka Birisinin Bağışladığı Para İle Kurban Alıp Kesmesi Durumunda Bu Kurban Sayılır Mı?

Oğlu veya başkası tarafından kendisine bağış yapılan kimse bu paranın sahibidir. Bağışlanan bu parayı dilediği gibi harcayabilir. İster başka ihtiyaçları için sarf eder, isterse kurbanlık alıp kesebilir. Bu kesilen hayvan kurbandır (İbn Âbidin, Reddu'lMuhtâr, V, 213).

33. Kurban Kesmek Yerine Sadaka Vermekle Bu İbadet Yerine Getirilmiş Olur Mu?

İbadetlerin; şekil, şart ve rükünleri olduğu gibi hikmetleri, amaçları ve teşri gerekçeleri de vardır. İbadetlerdeki bu özelliklerin birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Hayvanın kesilmesi kurbanın rüknüdür (Kâsânî, Bedâiü's-sanâî, V, 66). Her ibadetin bir yapılış şekli vardır. Kurban ibadeti de ancak kurban olacak hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesiyle yerine getirilebilir (Fetâvây-ı Hindiyye, V, 291). Bedelini infak etmek suretiyle, kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) de, kurban meşru kılındıktan sonra her yıl bizzat kurban kesmek sureti ile bu ibadeti yerine getirmiştir (Buhârî, Hac, 117, 119; Müslim, Edâhî, 17). Hz. Peygamber (s.a.s.); kurban bayramında, Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın her bir parçasının kişinin hayır hanesine kaydedileceğini ifade etmiştir (Tirmizî, Edâhî, 1; İbnMâce, Edâhî, 3).

Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak niyetiyle, karşılıksız olarak fakir ve muhtaçlara yardım etmek, iyilik ve ihsanda bulunmak da Müslüman'ın önemli vazifelerinden biridir. Zaruret derecesinde ihtiyaç içerisinde bulunan kimseye yardım etmek dinimizde farz kabul edilmiştir.

Ancak, bu iki ibadetin birbirinin alternatifi olarak sunulması doğru değildir. Bu sebeple kesme olmadan hayvanı, sadaka olarak bir kişiye vermek kurban yerine geçmez (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 313). Aynı şekilde kurban bedelini de yoksullara ya da yardım kuruluşlarına vermek suretiyle, kurban ibadeti ifa edilmiş olmaz (Serahsî, Mebsûd, Beyrut, 2000, XII, 23).

34. Yolcunun Kurban Kesmesi Gerekir Mi?

Yolcu (seferi) kurban kesmekle mükellef değildir (Fetâvây-ı Hindiyye, V, 292). Ancak kesmesi halinde sevabını kazanır. Kişi, kurbanını ikamet ettiği yerde kesebileceği gibi, bayram dolayısıyla veya başka bir sebeple gitmiş olduğu yerde de kesebilir. Seferi olması, kurban kesmesine ve kestiği kurbanın makbul olmasına engel değildir.

Seferî iken kurban kesenler; bayram günleri içinde memleketlerine dönerlerse, yeniden kurban kesmeleri gerekmez. Yine kurban bayramının başında mukim iken sefere çıkana da vacip olmaz. Sefer halinde iken kurban kesmeyip de bayram günlerinde memleketlerine dönenlerin, kurban kesmeleri gerekir (Kâsânî, Bedâiü's-Sanâî, V, 63).

Başta Şâfiî mezhebi olmak üzere kurbanın sünnet olduğu görüşünde olanlara göre, seferilik durumunda da aynı hüküm geçerlidir (Nevevî, el-Mecmu, VIII, 383).

35. Akîka Kurbanı Nedir?

Yeni doğan çocuk için şükür amacıyla kesilen kurbana, "akîka" adı verilir. Akîka kurbanı kesmek sünnettir. İbn Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre Rasulullah

(s.a.s.) Hasan ve Hüseyin için birer akîka kurbanı kesmiş (Ebû Dâvûd, Edâhî, 21; Nesâî, Akîka, 1) bir hadisinde de şöyle buyurmuştur:

"Her çocuk (doğumunun) yedinci gününde kendisi için kesilecek akîka kurbanı karşılığında bir rehine gibidir. Akîka kurbanı kesildikten sonra çocuğun başı traş edilir ve ona isim verilir." (Ebû Dâvûd, Edâhî, 21).

Bu açıdan akîka kurbanı, çocuğun doğduğu günden bulûğ çağına kadar kesilebilirse de doğumun yedinci günü kesilmesi daha faziletlidir. Aynı günde çocuğa isim verilmesi ve saçı ağırlığında altın veya değeri miktarınca sadaka verilmesi müstehaptır (İbn Rüşd, Bidâyetü'l-Müctehid, Mısır, 1975, I, 462-463).

36. Ölü Kurbanı Diye Bir Kurban Çeşidi Var Mıdır?

Dinimizde ölü kurbanı veya kabir kurbanı diye bir kurban çeşidi yoktur. Ancak, sevabı ölüye bağışlanmak üzere kurban kesilebilir. Ayrıca, kurban borcu olup, hayatta iken vasiyet eden kişinin bıraktığı miras yeterli ise mirasçıları tarafından vasiyetinin yerine getirilmesi gerekir.

Tabiinden olan Haneş'den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: "Ben Ali'yi (r.a.) iki koçu (birden) kurban ederken gördüm de kendisine; 'Bu da nedir? ' diye sordum. 'Rasulullah (s.a.s.) (sağlığında) kendi yerine bir kurban kesmemi vasiyet etti. İşte ben de onun yerine kurban kesiyorum. ' cevabını verdi." (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 2; Müsned, I, 107, 149).

Bu rivayette Hz. Ali kurbanı kesme gerekçesi olarak Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kendisine bunu vasiyet etmesini göstermiştir. Dolayısıyla bu hadis, eğer vasiyeti yoksa ölü adına kurban kesileceğine delalet etmez.

Buna göre vasiyeti yoksa ölen kimseler için mirasçılarının kurban kesmeleri gerekmez. Ancak bir kimse, sevabını ölmüş bulunan anne veya babasına yahut diğer yakınlarına bağışlamak üzere, çeşitli hayır kurumlarına, fakir ve muhtaç kişilere bağışta bulunabileceği gibi, kurban da kesebilir.

Ölenin kendisi için kurban kesilmesine dair vasiyeti yoksa kesen kimse, bu kurban etini fakirlere yedirebileceği gibi, kendisi ve zenginler de yiyebilir. Ancak ölen kişinin vasiyeti varsa, tamamen fakirlere yedirilmesi veya dağıtılması gerekir (Fetâvây-ı Hindiyye, 1991, VI, 115).

37. Bir Grup Oluşturarak Aralarında Para Toplayıp Hz. Peygamber Adına Kurban Kesilebilir Mi?

Dinimizde böyle bir uygulama yoktur. Bunun, yapılması gereken bir ibadet gibi görülmesi doğru değildir. Çünkü Allah ve Raûlünden nakledilmeyen bir uygulamayı ibadet gibi telakki etmek ve ona dînîlik vasfı vermek bid'attir. Her bid'at de Hz. Peygamber (s.a.s.)'in nitelemesiyle dalâlettir (Müslim, Cuma 44; Ebû Dâvûd, Sünnet 6; Tirmizî, Mukaddime 16).

Hz. Ali'den rivayet edilen "Rasulullah (s.a.s.) (sağlığında) kendi yerine bir kurban kesmemi vasiyet etti. İşte ben de onun yerine kurban kesiyorum." (Ebû Dâvûd,

Dahâyâ, 2; Müsned, I, 107, 149) şeklindeki haber, bu uygulamaya delil olamaz. Çünkü Hz. Ali kurbanı kesme gerekçesi olarak Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kendisine bunu vasiyet etmesini göstermiştir. Dolayısıyla bu hadis, eğer vasiyeti yoksa ölü adına kurban kesileceğine delalet etmez.

38. Gayr-i Meşru Yolla Kazanılan Parayla Kurban Kesilebilir Mi?

İslâm dini kişilerin meşru işlerle uğraşmalarını ve geçimlerini helâl yollardan elde etmelerini ister. Buna rağmen bir kişi malını haram yoldan kazanmışsa, öldüğünde varisleri bu malın sahibini aramalı; sahibini bulduklarında bu malı kendisine vermelidirler. Şayet bu malın sahibini bulamazlarsa sevap beklenmeksizin yoksullara veya hayır işlerine harcamalıdırlar (Serahsî, el-Mebsût, XII, 306; İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râik, VIII, 229; Fetâvây-ı Hindiyye, III, 210).

Bu itibarla, gayr-i meşru yolla elde edilen para ile kurban kesmek uygun değildir. Mali ibadetler helal parayla yapılmalıdır. Zira Rasûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

"Ey insanlar! Allah temizdir; sadece temiz olanları kabul eder. Allah Peygamberlerine neyi emrettiyse müminlere de onu emretmiştir. Şöyle ki Allah Peygamberlere: ***"Ey Peygamberler! Temiz ve helal olan şeylerden yiyin, iyi ve faydalı işler yapın!"*** (Mü'minun, 23/51); *Müminlere de:* ***"Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin."*** (Bakara, 2/172) *buyurmuştur."* Sonra Rasûlüllah (s.a.s.) şunları söyledi: *"Bir kimse Allah yolunda uzun seferler yapar. Saçı başı dağınık, toza toprağa bulanmış vaziyette ellerini gökyüzüne açarak: Ya Rabbi! Ya Rabbi! diye dua eder. Hâlbuki onun yediği haram, içtiği haram, gıdası haramdır. Böyle birinin duası nasıl kabul edilir!"* (Müslim, Zekât, 65).

Bütün bu ikazlara rağmen yine de haram parayla kurban kesilmişse, bunun hiçbir sevabı olmamakla birlikte, gasbedilmiş elbise ile namaz kılma durumunda namazın düşmesi gibi kurban sorumluluğu da düşer (Kâsânî, Bedâi, Beyrut 1982, III, 96; Zeylaî, Tebyînü'l-Hakâık, Mısır 1313, VI, 48).

39. Banka Kredisiyle Kurban Kesilebilir Mi?

Kurban kesmek, âkil, baliğ (akıllı, ergen), dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve mukim olan bir Müslüman'ın yerine getireceği mali bir ibadettir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 70). İster nâmi (artıcı) olsun isterse nâmi olmasın temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 80. 18 gr. altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir. Dolayısıyla bu kişi Allah'ın kendisine bahşetmiş olduğu nimetlere şükran ifadesi ve Allah yolunda fedakârlığın nişanesi olarak kurban kesmelidir (Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, I, 99-100, 123; V, 723; (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 312).

İster vacip olduğu için, isterse nafile olarak kurban kesen birisinin kurbanını peşin alabileceği gibi, borçlanarak satın alabilir. Bu, kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Fakat kredi alması durumunda faiz ödeyecekse, faiz verme yasağını (Bakara, 2/275-279; Müslim, Müsâkât, 105-106; Ebu Dâvud, Büyû', 4) işlediği için günaha girmiş

olur. Maddi durumu iyi olmayan kişinin böyle yöntemlere başvurması yerine kurban kesmemesi daha uygundur.

40. Şükür Kurbanı Ne Demektir?

Bir kimse arzu ettiği bir amaca ulaşması veya bir nimete nail olması sebebiyle şükür kurbanı kesebilir. Ancak böyle bir nimeti elde eden kişinin, adakta bulunmadığı sürece, kurban kesmesi zorunlu değildir. Ayrıca Hanefî mezhebine göre temettu veya kıran haccı yapan kişilerin, aynı mevsimde hac ve umreyi beraberce yaptıkları için Harem bölgesinde kestikleri kurban da bir tür şükür kurbanıdır.

41. Vekâlet Yoluyla Kurban Kesilebilir Mi?

Kurbanı, kişinin kendisi kesebileceği gibi, vekâlet yoluyla başkasına da kestirebilir (Fetâvây-ı Hindiyye, 1991, V, 302). Zira kurban, hac ve zekat gibi gibi mal ile yapılan bir ibadettir; mal ile yapılan ibadetlerde ise vekâlet caizdir. (Mevsili, İhtiyar, I, 170; Nevevî, Minhâcu'tTâlibîn, s. 272).

Nitekim Hz. Ali'nin (r.a.) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasûlüllah (s.a.s.), develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve *'kasap ücretini biz kendimiz veririz. '* buyurdu." (Müslim, Hac, 348; Buharî, Hac, 120; Buyû, 21, Ebû Dâvûd, Menâsik, 21)

Vekâlet yoluyla kurban kestiren kişi kendi bulunduğu yerde birisine vekâlet verebileceği gibi, başka bir yerdeki kişi veya kuruma da vekâlet verebilir. Vekâlet, sözlü veya yazılı olarak ya da telefon, internet, faks ve benzeri iletişim araçları ile verilebilir. Vekil tayin edilen kişi veya kurum aldığı vekâleti gereği gibi yerine getirmelidir.

42. Taksitle Kurban Alınabilir Mi?

Kurban Allah'a yaklaşmak niyeti ile yerine getirilen bir ibadettir. Bu amaç ise ancak kişinin kendi mülkiyetindeki hayvanı kurban etmesi ile gerçekleşir (Kâsânî, Bedâiü'ssanâî, V, 76). Mülkiyet, hayvanın bizzat yetiştirme, hibe veya miras yolu ile olabileceği gibi satın alma yolu ile de gerçekleşebilir.

Esasen vadeli satış caizdir (Mevsili, İhtiyar, II, 184-185). Taksit ise, borcun ödenmesinin belirli birkaç zamana vadeli olarak geciktirilmesidir (Mecelle md. 157). Buna göre taksitlendirme yolu ile satın alınan bir mala satın alan sahip olduğuna göre, bu yolla alınan bir hayvanın kurban edilmesinde bir sakınca yoktur.

43. Kurbanlık Olarak Satın Alınan Hayvana, Daha Sonra Başkaları Ortak Edilebilir Mi?

Büyükbaş hayvanlar bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Böyle bir hayvan, yedi kişiye kadar ortak olarak satın alınabileceği gibi, alındıktan sonra veya elde bulunan büyükbaş hayvana yedi kişiyi geçmemek kaydıyla başkaları da

ortak edilebilir (İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râik, VIII, 198). Bunun için ya bütün ortakların razı olması gerekir (Fetâvây-ı Hindiyye, Daru'l-Fikr, 1991, V, 305).

Ebû Hanîfe'den bu konuda, aksi yönde bir görüş de rivayet edilmiştir. Bu bakımdan ihtilaftan kurtulmak için kurbanlık hayvan alınırken ortakların kesin olarak belirlenmesi daha iyi olur (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 72).

Fıkıh kaynaklarında, kurban kesmek kendisine vacip olmadığı halde kurbanlık için büyükbaş bir hayvan alan kimsenin ise, daha sonra kendisine ortak kabul etmesinin caiz olmadığı, çünkü vacip olmadığı halde kurbanlık satın almakla onu bütünü ile kendine vacip hale getirmiş olduğu ifade edilmiştir (Kâsânî, Bedâiü's-sanâî, V, 72).

44. Teşrik Tekbirlerinin Dini Hükmü Nedir, Bu Tekbirleri Kimler Ne Zaman Getirir?

Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, kurban bayramının Arefe günü sabah namazından başlayarak bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar, ikindi namazı da dahil olmak üzere farzlardan sonra teşrik tekbirleri getirdiğine dair rivayetler vardır (Beyhâkî, esSünenü'l-Kübrâ, Haydarâbâd, 1344, III, 315; Dârekutnî, Sünen, Beyrut, 1966, II, 49).

Buna göre Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre arefe günü sabah namazından bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar 23 vakit, her farzın ardından teşrik tekbiri getirmek, kadın erkek her Müslümana vaciptir. Teşrik günlerinde kazaya kalan namaz kaza edilirken teşrik tekbirleri de kaza edilir. Teşrik günleri çıktıktan sonra kaza edilmeleri halinde ise tekbir getirilmez. Namaz kaza edilmedikçe tekbirler kaza edilmez (Serahsî, el-Mebsût, II, 43; İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, II, 81). Şâfiî mezhebine göre ise teşrik tekbirleri sünnettir (Mâverdî, el-Hâvî, 1994, II, 501).

45. Kurban Eti, Derisi, Bağırsakları Gibi Kurban Ürünlerinin Satılması Caiz Midir?

Kurbanın eti, -kısmen veya tamamen- sahibi ve ev halkı tarafından tüketilebileceği gibi, ister zengin, ister yoksul olsun başka kimselere de hediye ve sadaka olarak verilebilir (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 10).

Ancak kurbanın eti, ve bağırsakları gibi şeylerinin satılması caiz değildir. Ayrıca kurbanların deri, et, yağ, baş, ayak, yün ve süt gibi parçalarının satılması da mekruhtur. (İbn Nüceym, el-Bahru'r- Râik, Beyrut, ts. , VIII, 203). Zira Hz. Peygamber (s.a.s.) *"Kim kurbanın derisini satarsa, kurban kesmemiş gibidir."* (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, IX, 294) buyurmuştur. Bu sebeple kurbanın derisi ya da etinin satılması halinde alınan bedelin sadaka olarak verilmesi gerekir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 76).

Kurbanın derisi, bir yoksula veya hayır kurumuna bağışlanabileceği gibi, evde namazlık, kalbur ve benzeri ev eşyası yapılarak kullanılmasında da bir sakınca yoktur (Kâsânî, Bedâiü's-sanâî, V, 81; Merğinânî, el-Hidâye, IV, 76).

Kurbanın her hangi bir kısmı kasap ücreti olarak da verilemez. Hz. Ali'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Rasulullah, develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve *"Kasap ücretini biz kendimiz veririz."*buyurdu (Müslim, Hac, 348; Buharî, Hac, 120; Buyû, 21; Ebû Dâvûd, Menâsik, 21).

46. Kurban Edilecek Hayvanlar Hangi Nitelikleri Taşımalıdır?

Kurban edilecek hayvanın, sağlıklı, azaları tam ve besili olması, hem ibadet açısından, hem de sağlık bakımından önem arz eder. Bu nedenle, kötürüm derecesinde hasta, zayıf ve düşkün, bir veya iki gözü kör, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırık, dili, kuyruğu, kulakları ve memelerinin yarısı kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökük hayvanlardan kurban olmaz (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 6). Ancak, hayvanın doğuştan boynuzsuz olması, şaşı, topal, hafif hasta, bir kulağı delik veya yırtılmış olması, memelerinin bir kısmının olmaması, kurban edilmesine mani teşkil etmez (Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi, V, 75-76).

Şâfiî mezhebinde, hayvanın etini, yağını ve sakatatını kusurlu hale getirecek derecedeki ayıplar kurbanın sıhhatine engel teşkil etmektedir. Genel olarak yukarıda sayılan kusurlardan birinin bulunması bir hayvanın kurban olmasına engel teşkil ettiği gibi, uyuz olan hayvanlar ile yem yemesini engelleyecek derecede dişlerinin bir kısmı dökülmüş olan hayvanların da kurban edilmesi caiz değildir (Nevevî, el-Mecmû, VIII, 372-379).

47. Akika, Adak, Udhiyye Ve Nafile Kurbanlar İçin Aynı Büyükbaş Hayvana Ortak Olunabilir Mi?

Ortak kesilen kurbanlarda, hissedarlardan her birinin kurbanlarını aynı maksat için kesmiş olmaları gerekmez. Ortakların her birinin ibadet niyetiyle katılmış olması kaydıyla bir kısmı udhiyye, diğer bir kısmı ise adak, akîka, nafile kurbanı olarak niyet edebilirler (Kâsânî, Bedayî, V, 71).

48. Kısırlaştırılmış Hayvanlar Kurban Edilebilir Mi?

Çeşitli amaçlarla kısırlaştırılmış veya burularak hadım hale getirilmiş hayvanlar kurban olarak kesilebilir (Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi, V, 69). Kurban açısından bu herhangi bir eksiklik oluşturmamaktadır.

49. Dişi Ya Da Erkek Hayvandan Hangisinin Kurban Edilmesi Daha Faziletlidir?

Deve, sığır gibi büyükbaş hayvanlarla, koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanların belirli şartları taşımaları durumunda, erkek olsun dişi olsun kurban olarak kesilebilecekleri hususu Hz. Peygamber (s.a.s.)'in hadis ve uygulamaları ile sabittir.

Kurban edilecek hayvanın cinsiyeti, kurban ibadetinin fazileti açısından bir ölçü değildir. Ancak sığırın dişisinin kurban edilmesinin faziletli olduğu görüşünü ileri süren fakihler olmuştur (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 322). Bu görüşü o

fakihlerin yaşadıkları toplum ve dönemin şartlarına göre değerlendirmek daha isabetli olur. Tarıma dayalı bir toplumda erkek sığırın gücünden daha fazla yararlanılma imkânının bulunması göz önünde bulundurularak böyle bir görüş ortaya atılmış olabilir. Ancak bu görüşler, dinin değişmez esasındanmış gibi kabul edilmemelidir. Bunlar, toplum menfaati göz önünde bulundurularak ortaya konulmuş görüşlerdir.

Günümüzde de aynı esastan hareketle dişi sığırların kurban edilmesinin üretime zarar vermesi halinde, erkek sığırların tercih edilmesi uygun olur. Ayrıca kurbanlık hayvanın erkek veya dişi olması, kurbanın geçerlilik şartları arasında yer almamaktadır.

50. Kurban Derisi Nasıl Değerlendirilmelidir?

Kurbanın derisi, bir fakire veya hayır kurumuna verilmelidir. Hz. Peygamber (s.a.s.), veda haccında Hz. Ali'ye, kurban olarak kesilen develerinin başında durmasını ve bunların derileri ile sırtlarındaki çullarını sadaka olarak vermesini, kasap ücreti olarak bunlardan bir şey vermemesini emretmiştir (Müslim, Hac, 348; Buharî, Hac, 120; Buyû, 21; Ebû Dâvûd, Menâsik, 21).

Buna göre kurban derilerinin para karşılığında satılması, kurbanın kesimi veya bakımı için ücret olarak verilmesi caiz değildir (İbn Nüceym, el-Bahru'rRâik, Beyrut, ts. , VIII, 203). Derinin satılması halinde bedelinin yoksullara verilmesi gerekir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 76).

Ancak kurbanın derisi, bir yoksula veya hayır kurumuna bağışlanabileceği gibi, evde namazlık, kalbur ve benzeri ev eşyası yapılarak kullanılmasında da bir sakınca yoktur (Kâsânî, Bedâiü's-Sanâî, V, 81; Merğinânî, el-Hidâye, IV, 76).

51. Memeleri Kusurlu Olan Hayvan Kurban Edilebilir Mi?

Hayvandan beklenen bir menfaati tümüyle yok eden veya hayvanın güzelliğini ortadan kaldıran kusurlar, onun kurban olmasına engeldir. Buna göre ister doğuştan olsun ister sonradan memelerinin yarısı olmayan hayvan kurban olmaz.

Aynı şekilde bir hastalığa dayalı olarak memelerinin yarısının sütü kesilen hayvan da kurban olmaz. Fakat hastalık olmaksızın sütü kesilen hayvanın kurban olmasında bir sakınca yoktur (Fetâvây-ı Hindiyye, Beyrut 1991, V, 299; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 325).

52. Hac İbadetini Yapan Kişi, Ayrıca Memleketinde De Kurban Kesmekle Yükümlü Müdür?

Hac için ihramda olan kişi Mekke'de seferî ise kendisine udhiyye kurbanının vâcip olmadığı konusunda ittifak vardır. Seferî olmaması halinde ise udhiyye kurbanının vacip olup olmadığı konusunda Hanefî fakihleri arasında ihtilaf vardır.

Günümüzde tercih edilen görüşe göre haccetmekte olan kimse, ister seferi olsun ister olmasın kurban kesmekle yükümlü olmaz (Haddâd, el-Cevheratü'n-Neyyira, Pakistan ts. , II, 282; İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, VI, 315). Uygulama da bu yöndedir.

Ancak yolcu hükmünde bulunan kimsenin tek başına veya mukimlerle birlikte kurban kesmesine bir engel de yoktur.

Şâfiî mezhebine göre ise udhiyye kurbanı, seferi olsun olmasın, hacda bulunsun bulunmasın, imkân bulan herkes için sünnet-i müekkededir (Nevevî, el-Mecmu, VIII, 383-384).

53. Kurban Bayramı Günü Kurban Kesilmeden Önce Bir Şey Yememenin Dini Dayanağı Var Mıdır?

Hz. Peygamber (s.a.s.)'in zilhiccenin ilk dokuz günü oruç tutmayı sürdürdüğü rivayet edildiği için (Ebû Dâvûd, Savm, 62) zilhiccenin ilk dokuz gününün, yani kurban bayramından önceki dokuz günün oruçlu geçirilmesi müstehaptır. Zilhicce ayının 10. günü kurban bayramının ilk günüdür. Kurban bayramında da oruç tutulmaz (Buhârî, Savm, 66-67; Ebû Dâvûd, Savm, 48; Kâsânî, Bedâiü's-sanâî, II, 215, 218).

Ancak imsaktan itibaren bir şey yemeyip o günün ilk yemeğini kurban etinden yemek müstehaptır. Fakat bu, kendi evinde kurban kesebilen insanlar içindir. Zamanımızda çiftliklerde kurban kestiren bazı Müslümanlara, akşama kadar sıra ancak gelmekte, hatta ertesi güne kalmaktadır. Bu insanların aç kalıp oruçlu imiş gibi durmaları uygun olmaz.

54. Kurbanlık Hayvan Tartıyla İle Alınabilir Mi?

Kurbanlık hayvan, kilo birim fiyatı belirlenmek suretiyle canlı olarak tartılıp alınıp-satılabilir. Ayrıca, toplumda herhangi bir aldatma, kargaşa ve ihtilafa yol açmayacak şekilde yaygın bir uygulama varsa, kurban edilmek üzere satın alınmak istenen hayvanın et birim fiyatı önceden belirlenmek şartıyla, kesildikten sonra eti tartılarak parasının ödenmesi yoluyla da satılabilir.

Esas olarak İmam Ebu Hanife'nin yaklaşım tarzına aykırı olan bu satış işlemi, İmameyn'in yaklaşım tarzına göre caiz görülebilir. Zira satış akdi esnasında sadece kilo birim fiyatı belli olan ve kilo miktarı belli olmayan bu satış uygulamasındaki belirsizliği gidermek satıcı ve müşterinin elindedir (Bkz. Merğînânî, el-Hidâye, III, 22; Mevsılî, İhtiyâr, İstanbul, II, 181-182; Zeylaî, Tebyînü'l-Hakâık, V, 127). A

ncak bu şekildeki satışın geçerli olması için kesimden önce taraflar arasında akdin tamamlanması ve et kilo fiyatının belirtilmesi; kesimden sonra da etin miktarındaki belirsizliğin aldatmaya ve ihtilafa götürmeyecek şekilde belirlenmesi gerekir. Ayrıca kurbanın kelle, paça, sakatat gibi bazı yerlerinin satıcıda kalması şart koşulmamalıdır.

55. Vekâleten Kurban Kesen Hayır Kurumları Ve Kendilerine İhtiyaç Fazlası Kurban Verilenler Kesilen Kurbanların Etlerini Satabilirler Mi? Bu Etleri Daha Sonra Mislini Almak Üzere Kasaplara Verebilirler Mi?

Kurban etlerinin, kısmen veya tamamen et olarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması imkânının sağlanamaması halinde, bunların tıpkı sakatatı gibi rayiç bedelle satılarak bedelinin tasadduk edilmesi caizdir (İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râik, Beyrut, ts. , VIII, 203).

Buna göre kendisine kurban eti verilen yoksullar, ellerindeki ihtiyaç fazlası etleri satıp parasını başka ihtiyaçlarına harcayabilirler. Aynı şekilde kişi veya hayır kurumları, eksik veya fazla olmamak ve verdiği ile aynı cinsten olmak kaydıyla ihtiyaç olduğu zaman mislini geri almak üzere kasaplara verebilirler.

56. Kurbanlık Hayvanı Elektrik Veya Narkozla Bayıltarak Kesmek Caiz Midir?

Dinimiz, insan veya hayvan farkı gözetmeksizin tüm canlılara iyi davranılmasını, öldürülürken bile eziyet vermeden öldürülmesini emretmiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

"Allah (c.c.), şüphesiz her şeyde ihsanı (iyi ve yumuşak davranmayı) emretmiştir. Bu itibarla, siz (kısas veya had olarak bir kimseyi) öldüreceğiniz zaman öldürmeyi güzel (maktule en kolay biçimde) yapınız, (hayvan) boğazlayacağınız zaman da boğazlamayı güzel yapınız. Biriniz (hayvanı boğazlayacağında) bıçağını keskinleştirsin ve boğazladığı hayvanı rahat ettirsin." (Müslim, Sayd ve Zebâih 57; Ebû Dâvûd, Dahâya 12)

Buna göre kurbana fazla eziyet vermemek (ölüm acısını azaltmak) maksadıyla, kesim esnasında hayvanın elektrik şoku, narkoz veya benzeri bir yöntemle bayıltılarak kesilmesi caizdir. Ancak hayvanın bayıltıldıktan sonra ölmeden boğazından kesilmesi gerekir. Hayvan henüz kesilmeden, şok etkisiyle ölürse, kurban olmayacağı gibi, eti de yenmez. (Din İşleri Yüksek Kurulu 24. 02. 2010 tarihli Karar; Ayrıca bkz. Mecelletu Mecmai'lFıkhi'l-İslâmî, Cidde, 1997, Sayı: 10/I, s: 653-654).

Zira kurbanlık veya etlik hayvanın yenilmesinin caiz olabilmesi için kesim esnasında hayvanın canlı olması gerekir (Merğinânî, el-Hidâye, IV, 66).

57. Kurban Kesmenin Vacip Olması İçin Nisap Nedir? 200 Dirhem Gümüş Veya Bedeli Bugünkü Piyasada Kurban Almaya Kâfi Gelmemektedir. Bu Kadar Malı Veya Gümüşü Olan Kişi Yine De Kurban Kesmek Zorunda Mıdır?

Nisap, zekât, sadaka-i fıtır ve kurban gibi ibadetler için konulan bir zenginlik ölçüsüdür. Zenginliğin alt sınırı olarak kabul edilen "nisap" Hz. Peygamber (s.a.s.) tarafından belirlenmiştir. Nisap, altından 20 miskal (80. 18 gr.) gümüşten de 200 dirhem (561 gr.) dır.

Bu itibarla kurban kesmeyi vâcip kılan zenginliğin dinî ölçüsü, ister nâmi (artıcı) olsun isterse nâmi olmasın kişinin borçları ve temel ihtiyaçları dışında 20 miskal (80, 18 gr.) altına ya da bunun değerinde para veya mala sahip olmasıdır. Hangi türden olursa olsun bu miktar mala sahip olmayan kişi kurban kesmek zorunda değildir (Mevsılî, el-İhtiyâr, İstanbul, I, 99-100, 123; V, 723).

Aşırı derecede değer kaybeden gümüşün günümüz şartlarında nisap konusunda ölçü olma niteliğini yitirdiği bir gerçektir. Nisap miktarında gümüş ölçü alındığı takdirde zekât alabilecek durumdaki kimseler, zekât yükümlüsü haline geleceklerdir. Bu

itibarla zekât ve kurban gibi ibadetlerin sorumluluğunu belirlerken altının ölçü alınması daha uygundur.

58. Ailede Zengin Olan Karı-Kocadan Her Birinin Ayrı Ayrı Kurban Kesmesi Gerekir Mi? Evde Hane Reisinin Kurban Kesmesi İle Zengin Olan Öteki Aile Fertlerinden Kurban Vecibesi Sâkıt Olur Mu?

İbadetlerde sorumluluk ve bu sorumluluğun bir neticesi olan ceza ve mükâfat da bireyseldir. İslâm dininde aile fertleri arasında mal birliği değil, mal ayrılığı esası vardır. Bir aile içinde karı, koca ve çocuklardan her birinin malı ayrı ayrı belirlenmişse kendilerine aittir.

Bu itibarla aile fertlerinden karı, koca ve yetişkin çocuklardan kimin borcu ve temel ihtiyaçları dışında 80, 18 gr. (20 miskal) altını veya bu miktar altın değerinde parası veya nâmî (artıcı) olmasa bile nisaba ulaşan fazla malı ve eşyası varsa o kimse zengin sayılır. Bu şartlara göre aile fertlerinden dinen zengin sayılan her biri, fıtır sadakası vermekle mükellef oldukları gibi, kurban bayramında da Hanefîlere göre kurban kesmekle yükümlüdürler (İbn Âbidin, Reddu'l-Muhtâr, IX, 453-454).

Şâfiî mezhebine göre ise aile için bir kurban kesmek sünnet-i kifâyedir. Dolayısıyla aileden birisinin kurban kesmesi ile hepsi için sünnet yerine gelmiş olur (Nevevî, el-Mecmû, VIII, 853; Şirbînî, Muğni'l-Muhtâc, IV, 283).